Forskningsinstituttenes fellesarena

Stortingets Finanskomité

Oslo, 10.10.2026

Regjeringens forslag til statsbudsjett 2027 - forskning

Vi viser til vår anmodning om å møte i komiteens budsjetthøring og vil med dette kommentere Regjeringens budsjettforslag ihht Prop. 1 S (2026-2027) bl.a. kap.5.11, Gul bok kapittel 1 og 5, samt Prop. 1 LS (2026-2027) kap.5.11 og 5501.

Forskning er avgjørende for norsk konkurranseevne og trygghet

Gul Bok tydeliggjør Norges utfordringer mht sikkerhet, konkurransekraft, produktivitet, arbeidskraft, velferd og miljø. Og ikke minst behovet for å bruke ressursene bedre. I sum gir det store omstillingsbehov i samfunnet vårt. For å nå målene, må vi ha kunnskapsgrunnlag for å gjøre kloke, treffsikre beslutninger i politikken, i offentlige virksomheter og i næringslivet.

«Forsking er viktig for å styrke Noregs konkurransekraft og fornye samfunnet», skriver regjeringen i budsjettforslaget for 2027. Det er lett å være enig i. EU og våre naboland satser på forskning og innovasjon som en nødvendighet for omstilling, innovasjon og konkurransekraft. Men i årets budsjettforslag ser vi ikke de store ambisjonene, selv om overskriften i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon er «Forskningskraft – kunnskap som forvandler». Foreslåtte forskningssatsinger i budsjettforslaget er faktisk omfordeling og øremerking innenfor dagens bevilgningsnivå. Det kan også være fornuftig, men er ingen satsning.

Forskning og utvikling får samlet en realnedgang på 1,1% fra 2026 i regjeringens budsjettforslag. Samtidig står Norge overfor store utfordringer innen samfunnssikkerhet og krevende omstillinger fra petroleumsavhengig økonomi til grønn industri og bærekraftig velferdssystem, øke yrkesdeltakelse og ta i bruk trygge digitale løsninger i alle samfunnsområder. Vi må sikre at retningsvalgene som gjøres og virkemidlene som brukes er fundert på beste kunnskap. Stortinget har et mål om at FoU-bevilgningene i statsbudsjettet skal utgjøre 1% av BNP, men i årets forslag er andelen nede i 0,88% av BNP. Vi må tilbake til 2019 og 2020 for å finne år da vi nådde 1%-målet. Denne utviklingen må snus.

Behovet for ny kunnskap og teknologiske løsninger har aldri vært tydeligere enn nå. Derfor plasserer EU "research at the heart of our economy" og satser tungt for å styrke konkurranseevne og innovasjon. Våre naboland Sverige, Danmark og Finland øker sine forskningsinvesteringer kraftig for å omstille næringsliv, velferdssektor og forvaltning raskt nok. Vi er bekymret for at vi i Norge venter for lenge, at realitetene ikke tas inn tidsnok.

Det koster å investere i forskning, men det er dyrere å la være. I krevende budsjettprioriteringer er forskning og innovasjon et område vi ikke har råd til å kutte. Samlet utgjør offentlige investeringer og næringslivets egen investering i FoU under 2%, mens målet er 3%. I tråd med Norges og resten av Europas mål, mener FFA at en må trappe opp samlet investering i forskning til 3% av BNP. For å mobilisere næringslivets egen investering i FoU, må statens investeringer i en overgangsperiode økes til1,25 % av BNP innen 2030. Det vil si 64 mrd kr eller en økning fra regjeringens forslag på 51,5 mrd til ytterligere 3,1 mrd. kr pr år til 2030. Danmark og Finland ligger på 1,0%, Finland har vedtatt å øke nivået til 1,2% innen 2030. Selv med fluktuasjoner i BNP, er dette en relevant og anerkjent målestokk på FoU-intensitet i samfunnet.

Bedre bruk av samfunnets ressurser

Norsk næringslivs svake FoU-intensitet målt opp mot næringslivet i de samme landene, tegner det samme bildet. Evalueringer viser at bedrifter som samarbeider med forskningsmiljø har høyere verdiskaping i ettertid. Og høy forskningsintensitet er fellesnevneren for selskapene som er de nye vekstmotorene globalt. Det potensialet må vi ta ut også i Norge. Vi støtter derfor målet om at næringslivet skal øke sin FoU-aktivitet til 2% av BNP. Den faktiske andelen er i dag kun ca 0,9%. Skal forskningsintensiteten økes, fordrer det økt og mer treffsikker offentlig investering i FoU for å styrke forskningssamarbeid mellom bedrifter og anvendte forskningsmiljø og utløse bedriftenes egne forskningsinvesteringer. Bevilgningene i Forskningsrådet til slikt forskningssamarbeid er imidlertid redusert over tid, og dermed svekkes bedriftenes tilgang til uavhengig, anvendt forskning med god kvalitet, og potensialet for økt konkurranseevne og verdiskaping.

Postboks 5490, Majorstuen 0305 Oslo Tlf 915 46 610 Epost: agnes.landstad@abelia.no

Samfunnets investering i FoU må være treffsikker. SkatteFunn er budsjettert til 4,1 mrd kr i provenyeffekt i 2027, en økning fra 3,6 mrd kr i 2026. Dette er store midler i en ordning som har vokst mye og som kan gjøres mer treffsikker. Vi mener derfor det er viktig at regjeringen i budsjettforslaget varsler at Finansdepartementet sammen med NFD og KD, skal utrede endringer i Skattefunn-ordningen som skal stimulere økt FoU-innsats i næringslivet, blant annet gjennom samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøer. Vi ser frem til at mulige forslag blir sendt på høring våren 2027.

Internasjonalt samarbeid om forskning og teknologiutvikling er avgjørende

Skal Norge fortsatt være verdensledende på noen områder og greie de store samfunnsomstillingene, må vi samarbeide med omverdenen om forskning og teknologiutvikling. EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er avgjørende, og norske aktører må delta aktivt. Samlet henter norske bedrifter og FoU-miljø mer forskningsmidler i rammeprogrammet enn Norge betaler i kontingent. Enda viktigere er det at norske virksomheter får tilgang til løsninger og teknologi i forskningsfronten gjennom samarbeidet.
Forskningsinstituttene konkurrerer godt og står for 1/3 av den norske deltagelsen i rammeprogrammet. Den resultatbaserte ordningen Retur-EU er avgjørende for at norske forskningsinstitutter med i gjennomsnitt 10% grunnbevilgning skal ha mulighet til å delta og samarbeide med norske bedrifter og offentlige virksomheter i EUs program, og det er avgjørende at Retur-EU ordningen videreføres som foreslått.
Samarbeid også i EUs neste forsknings- og innovasjonsprogram og konkurranseevnefond (EKF) vil bli avgjørende for norsk konkurranseevne, samfunnssikkerhet og innovasjon.

FFA er godt fornøyd med følgende forskningsprioriteringer i budsjettforslaget:

- FD og KD viderefører investering i sivilt-militært forskningssamarbeid for å styrke forsvarsevne, samfunnssikkerhet og beredskap gjennom Forskningsrådets konkurransearena
- Teknologiprofil i FoU-bevilgningene, bl.a. til kvanteteknologi og fremvoksende teknologier
- Retur-EU videreføres slik at forskningsinstituttene har mulighet til å samarbeide i EUs forskningsprogram sammen med norske bedrifter og offentlige virksomheter og hente hjem forskningsmidler fra EU
- FIN, NFD og KD vil utrede endringer i Skattefunn-ordningen med formål at ordningen i større grad skal stimulere mer FoU-innsats i næringslivet, bl.a. gjennom samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøer. Dette arbeidet bidrar vi gjerne til.

Dersom Norge skal øke trygghet, konkurransekraft og bærekraft, må vi investere mer i målretta, praksisnær forskning som tas i bruk. FFA har følgende konkrete forslag for 2027:

- Invester i anvendt forskning og teknologiutvikling for et tryggere, mer omstillingsdyktig, produktivt og grønnere samfunn. Statens FoU-investeringer i budsjettet må styrkes slik:
    - Offentlig investering i forskning må økes til 1,25% av BNP. Sektorer som har stor del av statsbudsjettet og som investerer i langsiktig velferd og infrastruktur (ED, NFD, SD, AID, JD og KD) må øke FoU-investeringer ut over forventa prisvekst. Etabler opptrappingsplan for at 1,25 av BNP skal investeres i FoU innen 2030.
- Norge må delta i Horisont Europa 2,0, verdens største rammeprogram for forskning og innovasjon og mest mulig av Konkurranseevnefondet som vil bli tett knyttet til programmet.

Vennlig hilsen
Agnes Landstad
Daglig leder FFA

Forskningsinstituttenes Fellesarena organiserer 33 uavhengige non-profit forskningsinstitutter og -konsern som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra sektordepartementene via Forskningsrådet. De utgjør til sammen 7200 årsverk og 12 mrd kr i årlig omsetning, hvorav 1,4 mrd kr fra utlandet. Samfunnsoppdraget krever at instituttene skal bidra med forskning av høy kvalitet og relevans til anvendelse i næringsliv, forvaltning og i samfunnet for øvrig. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning og problemløsning som bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Studier viser at forskningsinstituttene holder høy faglig kvalitet, har stor vitenskapelig publisering, høy siteringsfrekvens og henter hjem en stor andel av EU-midlene.
Forskningsinstituttene er sentrale forsknings- og innovasjonspartnere for bedriftene og offentlige virksomheter og fungerer som akseleratorer for innovasjon og omstilling i samfunnet. Instituttene bygger bro mellom grunnleggende forskning og private og offentlige virksomheters behov for ny kunnskap og nye løsninger.